

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อสังคมไทย
 ผู้วิจัย : พระเสาร์คำ ธรรมวโร (อิหฺล้า)
 ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูสิริรัตนานุวัตร, รศ.ดร.
 ป.ธ.๕, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), พธ.ม. (ปรัชญา) , Ph.D. Philosophy)
 : พระครูพิพิธจารุธรรม,ดร.
 พธ.บ. (ปรัชญา), กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว), ศน.ด. (พุทธศาสนศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะ ความมีอยู่ของเทวดา จริยธรรมของเทวดา และศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาสังคมไทย ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร ถิ่นพระไตรปิฎกเป็นข้อมูลปฐมภูมิ และเอกสารอื่นข้อมูลทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า เทวดามี ๓ จำพวก คือ อุบัติเทพ สมมติเทพ และวิสุทธิเทพ เทพจำพวก อุบัติเทพมีสถานะความมีอยู่ตามภพ/สวรรค์ ตามอายุ ตามการเกิด/ตาย ตามภพ/ภูมิ ตามชีวิต/กำเนิด ตามอาหาร ตามความสัมพันธ์กับมนุษย์ เทพจัดกลุ่มเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีบทบาทต่อธรรมชาติ และพระพุทธศาสนา คือกลุ่มพิธีกรรมที่เนื่องด้วยเทวดา กลุ่มที่มีบทบาทของเทวดาในสวรรค์และกลุ่มสถานะและบทบาทของเทวดาต่อพระพุทธศาสนาและธรรมชาติ เทวดามีอาณาจักรสถิตคือเทวโลก เป็นชาวสวรรค์ เทวดาในชั้นจตุรหาราช มีบทบาทต่อธรรมชาติ เช่น ป่า น้ำ อากาศ เป็นต้น เทวดามีส่วนสำคัญในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าถือเป็นพุทธกิจหนึ่งใน ๕ คือเวลาเที่ยงคืนจะทำหน้าที่แก้ปัญหา ให้แก่เทวดา เทวดามีส่วนสำคัญให้เกิดมงคลสูตร นอกจากนี้ เทวดามีบทบาทต่อพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นต้นบัญญัติหลายข้อ เช่น อาบัติ ปาจิตตีย์ข้อที่ห้ามพระภิกษุพรากของเขียว บทบาทของเทวดาที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ภายหลังที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาจบลง เทวดาชุมนุมในหมื่นโลกธาตุดุพาทันแซ่ซ้องสรรเสริญดังกึกก้องไปทั่วโลกธาตุ แสดงให้เห็นว่าปกติของเทวดาจะใคร่ในธรรมและจริยธรรมของเทวดามีคุณค่าในการเป็นแหล่งจริยธรรมจากพระพุทธศาสนาต่อธรรมชาติ โดยเทวดาแห่งป่าจะปฏิบัติในรุกขธรรม เทวดาแห่งนภากาศ จะจัดตราให้ฐานะศัตว์ด้วยอ้างถึงพระพุทธคุณ เทวดาแห่งข้าว จะดูแลพืชัญญาหารแก่มนุษย์ เทวดาแห่งน้ำจะรักษาน้ำเลี้ยงมนุษย์และพืช เทวดาแห่งฝน จะให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เทวดาจะสอนจริยธรรมให้แก่มนุษย์และมนุษย์จะอยู่กับเทวดาด้วยการทำบุญ ทำทาน ทำดี ทำพิธีไหว้ดี พลีถุและปฏิบัติในจริยธรรม

ธรรมให้เกิดเป็นเทวดาที่สำคัญมีบุญกิริยาวัตถุ ๓ คือ บุญที่สำเร็จด้วยการให้ทาน บุญที่สำเร็จด้วยการรักษาศีล บุญที่สำเร็จด้วยการภาวนา บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ คือการทำบุญด้วยการให้ปัน โอตตปปะ และวัตรบท ๗ ประการ คือ การเลี้ยงมารดาและบิดา การประพุดิอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่การพูดจาแต่คำอ่อนหวาน การไม่พูดคำส่อเสียด การมีใจปราศจากความตระหนี่ การพูดแต่คำสัตย์และการไม่โกรธ

เทวดาจะสร้างคุณค่าทางจริยธรรมแก่สังคมในฐานะเป็นแหล่งจริยธรรม เช่น ปัญหา ๓ ราศีในเทศกาลสงกรานต์ จริยธรรมของเทวดาจะเน้นพัฒนาชีวิต เอื้ออาทรต่อกัน สร้างสันติภาพต่อสังคมและธรรมชาติ จริยธรรมของเทวดามีคุณค่าต่อการศึกษาเรียนรู้ ต่อการเป็นแหล่งจริยธรรม กล่าวคือ การเจริญอนุสติ การเป็นมิตรกับป่า การสะเดาะเคราะห์ การบวชบารมี ความสุข คุณค่าเหล่านี้เป็นประโยชน์เกื้อกูลอย่างยิ่งแก่พุทธบริษัทผู้ปฏิบัติ เพราะเสริมสร้างกำลังใจ ให้ความหวัง ทำให้ผู้ปฏิบัติตามได้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท มีสุคติเป็นที่ไปในเบื้องหน้าและพ้นทุกข์ในที่สุด

Thesis Title : A Analytical Study of the Ethics in Deva to Thai Society
Researcher : Phra Saokam Dhammaro (Thila)
Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakrū Sirirattanānuwat, Assoc. Prof., Dr.
 Pālī V, B.A. (English), M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)
 : Phrakrū Phiphitjārutham, Dr.
 B.A. (Philosophy), M.A. (Guidance Psychology),
 Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : May 4, 2017

ABSTRACT

This thesis aims to study an existence of deva (deity) in Buddhist text, to study the ethics of deva to Thai Society and an analytical study of ethics of deva to Thai Society. It is the document research by Tepiṭaka as the primary source and other sources as the secondary sources. Its data analysis is the model of descriptive statics.

It is found that there are three kinds of deva, namely:- the deva by rebirth, the deva by purification, the deva by convention. The deva by rebirth has status, existence, according to sphere/heaven, according to age, according to birth/death, according to life/rebirth, according to food, according to relation with a human. The deva is grouped in three kinds, namely;- the kinds of roles from deva to Buddhism and nature. The kinds of rituals concerning with deva. The kinds of deva in heaven including the status and roles of deva for nature and Buddhism. The deva who produces the ethical values to human concluding monks and Buddhists. The deva is the important point of Buddhism. The Buddha regards the deva as the a routine in five of Buddha's daily life. In which, it is the reply of question for Deva at time in noon night and then the highest blessing arises by deva. Besides, the roles of deva in Buddhism as the deva is the resource of the first regulation of titles, such as Pācittī. It prohibits monks from cutting grasses or threes. Other roles of the deva are the pleasure in the ending of the first sermon of the Buddha by loud sound all over ten earth. It is well shown that the deva intends to Dhamma. The ethics of deva

is regarded as high value which is regarded as ethical resource to Buddhism and to nature.

The ethics of deva as Dhamma for being deva:- 1. Three bases of meritorious action (Puññakiriyāwatthu);- meritorious action consisting in giving or generosity, meritorious action consisting in observing the precepts or ethical behavior, meritorious action consisting in mental development. 2. Ten bases of meritorious action (Puññakiriyāwatthu);- merit acquired by giving, ethical behavior, by mental development, by reverence, by rendering services, by sharing out merit, by rejoicing in others' merit, by listening to the Doctrine or right teaching, by teaching the doctrine or showing truth, by straightening one's views or forming correct views. 3. Five achievement (Sampadā) ;- to be endowed with morality, to be endowed with will, to be endowed with view, to be endowed with carefulness. 4. Two titles in ethics of deva (Devadhamma) ;- moral shame, moral fear. 5. The seven principles for practice of deva (Wattapada) ;- to taking care our parents, suitable practice to elders, only sweet speech, not tale-bearing speech, not be miserly, only true speech and not be angry.

The ethics of deva develops their own lives, cares to each others, produces some peace in society and in nature. In which, the deva of forest follows rukkhadhammadeva (three deva), the devas of sky deletes the lunar eclipse by speech to the Buddha's virtues, the deva of rice cares vegetation, the deva of rain saves water, the deva of rain gives rain in a right season. The deva protects and teaches Dhamma to human and the human resides with the deva by making merit, making gift, making good, making of the ritual of good worship and ethical treatment.

The deva gives the ethical values to society as the ethical source i.e. three questions of zodiacs in Songkran Festival. The morality of deva focuses the development of life, helps each others, produces some peace in society and in nature. The morality of deva has the value to knowledge, to being moral source, namely; - to memory, to relation of forest, to change one's bad fortune, to pledge, to happiness. These values from deva are the benefit for Buddhist followers, because they empower in their minds being hopefulness without carefulelssness. The next point of their lives is heaven. Finally, they are free from suffering.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความเมตตาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อันประกอบด้วย พระครูสิริรัตนานุวัตร,รศ. ดร.และ พระครูพิพิธจารุธรรม, ดร.ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ คือ พระครูโกศลศาสนบัณฑิต,ผศ. ดร. และ รศ.ดร.,สุทธิชัย ยิ่งสุข กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งด้านภาษา เนื้อหาระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยช่วยแนะนำแก้ไขให้สมบูรณ์ และสำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแก่ครูบาอาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย ที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆเรื่องรวมทั้งบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

พระเสาร์ ธมวโร

๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ รูปแบบการอ้างอิงจะขึ้นต้นด้วยอักษรย่อชื่อของคัมภีร์แล้วตามด้วย เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น วิ.มहा. (ไทย) ๑/๑๙๖/๒๑๐. หมายถึง วินัยปิฎก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๑ ข้อ ๑๙๖ หน้า ๒๑๐

พระสุตตันตปิฎก

ที. ม. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหารวรรค	(ภาษาไทย)
ที. ปา. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม. มุ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม. ม. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม. อุ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส. ส. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง. ติก. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. ปญจก. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. นวก. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ. ธ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ. ขุ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐ	(ภาษาไทย)
ขุ. อิติ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวัตถก	(ภาษาไทย)
ขุ. วิ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	วิมานวัตถก	(ภาษาไทย)
ขุ. ชา. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ. จุ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จูฬนิเทศก	(ภาษาไทย)
ขุ. พุทฺธ. (ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	พุทธวงศ์	(ภาษาไทย)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๔
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๖ วิธีการดำเนินการวิจัย	๘
๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒ ความมีอยู่ของเทวดาพระพุทธศาสนา	๑๐
๒.๑ ความเชื่อเรื่องภพ ภูมิ ตามหลักพระพุทธศาสนา	๑๐
๒.๒ เหตุปัจจัยให้เกิดในภพ-ภูมิ ตามหลักพระพุทธศาสนา	๑๐
๒.๓ เทวดา : สถานะความมีของเทวดาอยู่ในพระพุทธศาสนา	๑๑
๒.๔ สถานภาพของเทวดาในพระพุทธศาสนา	๒๖
๒.๕ หลักธรรมที่ทำให้มนุษย์เกิดเป็นเทวดา	๒๘
๒.๖ การจุติของเทวดาในทัศนะพระพุทธศาสนา	๓๒
บทที่ ๓ จริยธรรมของเทวดาที่มีต่อการพัฒนาชีวิตของสังคมไทย	๓๔
๓.๑ ความสำคัญของเทวดาต่อวิถีชีวิตในสังคมไทย	๓๔
๓.๒ หลักจริยธรรมของเทวดาต่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย	๓๙
๓.๓ คุณค่าจริยธรรมของเทวดาต่อการพัฒนาชีวิตในสังคมไทย	๔๖
บทที่ ๔ วิเคราะห์อิทธิพลความเชื่อเทวดาที่มีต่อสังคมไทย	๕๙
๔.๑ อิทธิพลความเชื่อต่อสถานะของเทวดา	๕๙
๔.๒ จริยธรรมทางบทของเทวดา	๖๕
๔.๓ จริยธรรมตามคุณค่าของเทวดา	๗๕

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๘๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๑
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๙๐
บรรณานุกรม	๙๓
ประวัติผู้วิจัย	๙๕